

Vlaanderen verschijnt op het Europese en internationale forum

Kroniek van de Vlaamse politiek in 1994

door Guido TASTENHOYE

Journalist binnenlandse politiek bij Gazet van Antwerpen

1. Inleiding

Het jaar 1994 gaat de Vlaamse geschiedenis in als het jaar waarin de Vlaamse regering haar eerste groot buitenlands diplomatiek succes boekt, met name de overeenkomst tussen Vlaanderen en Nederland over de uitdieping van de vaargeul in de Westerschelde, de zogenaamde Scheldewaterverdragen. In Zuid-Afrika maakt minister-president Luc Van den Brande, samen met zijn minister-vice-president Norbert De Batselier een succesvolle missie. Dat doet hij ook in Polen en Hongarije. De Franse president François Mitterrand ontvangt Van den Brande op het Elysée en leert zo het nieuwe Vlaanderen kennen.

Op het thuisveld speelt de CVP-SP-VU-ploeg Van den Brande met de rustige zelfverzekerdheid van een regering die weet wat ze wil. De begroting is stevig onder controle en de gemaakte plannen kunnen worden uitgevoerd. Van den Brande verliest een veldslag op het vlak van de economische verankering (Distrigas) maar kondigt een grootscheeps offensief aan op het explosieve terrein van de telecommunicatie (Telenet Vlaanderen).

Er zijn schaduwzijden: het in de maak zijnde Mestactieplan (MAP) lokt ook dit jaar hevige reacties uit. Het Structuurplan Vlaanderen, dat een 'cultuurschok' betekent op het gebied van de ruimtelijke ordening, begint aan zijn eigen lijdensweg. Intussen betuigt Van den Brande opnieuw zijn confederale geloofsbelijdenis en opteert voor de splitsing van delen van de sociale zekerheid, maar de socialistische regeringspartner is allesbehalve enthousiast en zelfs de CVP-leiding wil deze boot (voorlopig) afhouden.

De mediawereld is in beroering met de aangekondigde komst van twee nieuwe TV-zenders: VT4 en Ka2, met een zwalpende openbare omroep BRTN die ook nog het voetbalcontract kwijtspeelt. En eindelijk gaan Vlamingen en Nederlanders ondubbelzinnig weten hoe ze hun taal, het Nederlands, correct moeten schrijven...

* * *

2. Diplomatieke hoofdvogels: de Scheldewaterverdragen, het Elysée, Zuid-Afrika,...

De Vlaamse minister-president Luc Van den Brande geeft de Franse president François Mitterrand les in Belgische staatshervorming, wanneer hij op 30 maart op het Elysée in audiëntie wordt ontvangen. Van den Brande maakt er duidelijk dat Vlaanderen voor een groot aantal bevoegdheden eigenmachtig kan optreden, ook in internationaalrechtelijk verband. Hij heeft ook een onderhoud met premier Edouard Balladur en andere ministers. Van den Brande berijdt ook hier zijn stokpaardje, de economische verankering. "Ik heb hier in Parijs aan de Fran-

se politieke leiders precies hetzelfde gezegd als wat ik bij ons zeg. Vlaanderen mag geen economisch slagveld worden. Wij staan open voor nieuwe investeringen, maar wij willen een aantal beslissingscentra behouden, op de eerste plaats in de nutssectoren", aldus Van den Brande na afloop van zijn gesprekken.

Op 20 april zit het er bovenarms op tussen de Nederlandse en de Vlaamse regering over de uitdieping van de Schelde, de zogenaamde Scheldewaterverdragen. Het ontslagnemende Nederlandse kabinet-Lubbers had laten weten de watterverdragen momenteel niet te willen ondertekenen. Minister-president Van den Brande vindt zich behoorlijk op, en in de Vlaamse Raad komt het tot harde verwijten aan het adres van de Nederlanders. Van den Brande bevestigt de beslissing van de Vlaamse regering om de uitdieping van de Schelde voortaan strikt te koppelen aan de kwaliteit van het Schelde- en Maaswater waaraan de Nederlanders veel belang hechten. Ook het Scheldereglement inzake de loodsdiendiensten wordt aan het dossier gekoppeld. Wanneer op 26 april in het Franse Charleville-Mezières de Schelde-Maasverdragen worden ondertekend door alle betrokken partijen, blijft Van den Brande er ostentatief afwezig. Maar met het aantreden van het nieuwe Nederlandse 'paarse' kabinet-Kok komt er meteen een kentering ten goede. Het klikt bijzonder goed tussen premier Wim Kok en zijn Buitenlandminister Hans Van Mierlo en Van den Brande. Er volgt een hartelijk bezoek en een tegenbezoek en de onderhandelingen worden weer losgetrokken. Het klikt zo goed, dat Van den Brande erop aandringt om samen met de Scheldewaterverdragen meteen ook een nieuw Nederlands-Vlaams cultureel samenwerkingsakkoord af te sluiten, ter vervanging van het oude Nederlands-Belgische akkoord uit 1946. Op 1 december is het zover in Den Haag: het langverwachte Scheldeverdrag is verrassend snel rond. De Belgische diplomatie had er meer dan 20 jaar tevergeefs aan gesleuteld, en de Vlaamse lukt het amper anderhalf jaar nadat Vlaanderen krachtens het Sint-Michielsakkoord internationaalrechtelijke bevoegdheden had gekregen. Beslist wordt de Scheldewaterverdragen reeds op 17 januari 1995 te ondertekenen in Antwerpen in het schitterende kader van de Rubenszaal in het Paleis voor Schone Kunsten. Het uitbaggeren van de Schelde tot op een diepte van gemiddeld 11,60 meter is van vitaal belang voor de bereikbaarheid van de Antwerpse haven door grote containerschepen. De totale kostprijs bedraagt 10,3 miljard frank, hoofdzakelijk door Vlaanderen te betalen. Er wordt ook afgesproken dat Vlaanderen en Nederland gezamenlijk een grensoverschrijdend milieu-effectenrapport (MER) laten uitvoeren naar het tracé van de hogesnelheidslijn ten noorden van Antwerpen. De Vlaamse regering heeft een voorkeur voor de Havenweg, maar de Nederlandse regering verkiest een tracé langs de snelweg E19/A16. Dat laatste tracé valt voor Vlaanderen aanzienlijk duurder uit (ruim 22 miljard frank meer). Om het geheel nog feestelijker te maken, willen Vlaanderen en Nederland op 17 januari, op aandringen van Van den Brande, een breed akkoord afsluiten, waarin ook de terreinen van wetenschappelijk onderzoek, technologie, welzijn, milieu, enz. zijn inbegrepen.

Begin oktober sluit minister-president Van den Brande voor Vlaanderen een verdrag met Hongarije in de Hongaarse hoofdstad Boedapest. Net voor de zomer sloot Van den Brande ook al een eerste verdrag met Polen. De verdragen betreffen intenties tot samenwerking op terreinen als economie, wetenschap, technologie, onderwijs, sociaal beleid, huisvesting, infrastructuur, toerisme enz.

De reeks belangrijke buitenlandse diplomatieke zendingen wordt beëindigd in Zuid-Afrika, waar minister-president Luc Van den Brande en zijn minister-vice-president Norbert De Batselier begin november een week vertoeven. Ook minister van Buitenlandse Handel Johan Sauwens toert er op dat ogenblik rond aan het hoofd van een Vlaamse handelsdelegatie, vergezeld door Hans De Belder, de

directeur-generaal van de Vlaamse Dienst voor Buitenlandse Handel. De commerciële missie is een succes, er worden zowat 500 handelscontacten gelegd. Maar ook de diplomatieke missie kan succesvol worden afgerond. Omdat president Mandela in het buitenland verblijft, wordt Van den Brande ontvangen door de vice-president Mbeki, de gedoodverfde opvolger van Mandela. De Vlaamse regering trekt een bedrag uit van een half miljard over 3 jaar, ondermeer voor een project op het vlak van de bevordering van de meertaligheid. Van den Brande krijgt achteraf kritiek vanwege het Vlaams Blok, omdat hij er het graf bezocht van de vermoorde communistische anti-apartheidsstrijder Chris Hani.

Eind november verkiest de Algemene Vergadering van de Europese regio's minister-president Van den Brande tot voorzitter van de commissie 'Samenwerking met de regio's van Midden- en Oost-Europa'. Van den Brande eist bij die gelegenheid een directe vertegenwoordiging op voor de Europese cultuurregio's in de hoogste Europese beslissingsorganen.

3. Voor een beter leefmilieu: MAP, Structuurplan-Vlaanderen, dijken, duinen, afvalstoffendecreet...

Op 12 januari deelt de Vlaamse minister van Openbare Werken Theo Kelchtermans aan de pers mee dat hij zijn collega's in de regering een noodplan heeft voorgelegd, waarin hij voorstelt om een versnelde operatie uit te voeren met het oog op een betere waterbeheersing. Hij stelt uit de stormen, hoogwaterstanden en overstromingen van de kerst- en eindejaarsperiode (vooral in de Maas- en IJzervalleien) de nodige lessen te hebben getrokken. Er hangt een prijskaartje van een slordige zes miljard frank aan het voorstel. Om de dijkverhogingen en dijkherstellingen in Vlaanderen voortaan beter te bewerkstelligen, wil Kelchtermans een globaal nieuw 'dijkendecreet' indienen in de Vlaamse Raad.

Op 13 januari keurt de Vlaamse Raad het voorstel goed inzake de bekrachtiging van het besluit van 15 september 1993 van de Vlaamse regering betreffende de aanduiding van beschermde duingebieden en voor het duingebied belangrijke landbouwgebieden. De Vlaamse regering moet wel nog een definitieve lijst van de beschermde gebieden opmaken voor het einde van het jaar. Op 16 november legt de regering ruim 1.000 ha definitief voor bescherming vast. Voor 64 ha zijn sociale correcties voorzien.

De Vlaamse regering legt op 9 februari de basis voor een nieuw Structuurplan Vlaanderen, met de goedkeuring van een voorontwerp van decreet inzake de ruimtelijke ordening. De Vlaamse regering had het plan opgevat nog in 1994 een ontwerp van ruimtelijk structuurplan in te dienen, maar het dossier wordt uitgesteld tot in 1995. De bedoeling van het Structuurplan Vlaanderen is het ontwikkelen van een totaal nieuwe visie op de ruimtelijke ordening, waarbij de levenskwaliteit voorop staat en de ruimte herbekeken wordt in functie van vier componenten: de open ruimte (of wat er nog van rest, en die zoveel mogelijk moet worden bewaard), de huisvesting, de economische en industriële activiteit en de infrastructuur. Een groep planologen onder leiding van de professoren Louis Albrechts (KU Leuven) en Charles Vermeersch (RU Gent) werkt aan de ontwerpen. Zo wordt tegen het jaar 2007 rekening gehouden met een toename van 400.000 nieuwe woningen en 3.500 tot 9.000 bijkomende hectaren voor de bedrijfs wereld. De diverse sectoren (landbouw, industrie, milieubeweging,...) leveren achter de schermen een gevecht om zoveel mogelijk het laken naar zich toe te halen.

Het decreetvoorstel aangaande maatregelen voor een sociaal grondbeleid, ingediend door CVP-senator Jos De Seranno, wordt op 10 maart goedgekeurd in

het Vlaams parlement. Het voorstel houdt in dat gemeenten voor het bouwrijp maken van sociale kavels tot 30 procent van de gemaakte kosten kunnen recupereren van de Vlaamse overheid, om op die manier meer mensen aan een betaalbare bouwgrond te helpen. De Vlaamse regering wordt verzocht de nodige uitvoeringsbesluiten te treffen.

Het afvalstoffendecreet wordt op 19 april door de Vlaamse Raad goedgekeurd. In dit belangrijke decreet wordt ondermeer een 'aanvaardingsplicht' ingevoerd, waarbij de eindverkoper, de tussenhandelaar, de producent of de invoerder verantwoordelijk wordt voor de goederen op het einde van hun levensduur, dus in de afvalfase. De strafmaat bij overtredingen wordt gevoelig verhoogd, met gevangenisstraf van één maand tot vijf jaar en boetes van 15.000 frank tot 1,5 miljard! Over de terugnameplicht voor verpakkingsmaterialen wordt met de gewesten onderhandeld. Die komen tot een samenwerkingsakkoord op 4 augustus.

Het mestactieplan van Milieuminister Norbert De Batselier komt op 25 mei opnieuw volop in de belangstelling, wanneer de Boerenbond het overleg abrupt afbreekt. Volgens de Boerenbond zou De Batselier geen rekening houden met de resultaten van het overleg. De bedoeling van De Batselier was om midden mei een beslissing te nemen in de schoot van de Vlaamse regering, nadat het MAP al diverse keren was uitgesteld. De CVP voelt echter de hete adem van haar boerenstand in de nek, enkele weken voor de Europese verkiezingen, en wil het MAP liefst uitstellen tot in het najaar, na de gemeenteraadsverkiezingen die in oktober worden gehouden. Net voor de zomervakantie, op 19 juli, neemt de Vlaamse regering dan toch een beslissing, maar eigenlijk beslist ze om nog niet te beslissen, want alle hete hangijzers zoals de bemestingsnormen, de gebiedsgerichte verstrakking en de uitrijregeling, worden naar later verschoven. Adviezen van de Serv en de Mina-raad worden nog ingewacht. De boeren houden op geregelde tijdstippen acties waarbij ze met hun zware tractoren het verkeer hinderen. Het komt soms tot heuse baldadigheden. Net voor de Kerstvakantie, op 21 december, hakt de Vlaamse regering tijdens een nachtelijk beraad dan toch de knoop door, maar het ontwerpdecreet moet dan nog bijgeschaafd worden en voor advies verzonden naar de Raad van State, waarna de Vlaamse Raad het laatste woord krijgt. De landbouworganisaties geven de strijd echter nog niet op. De CVP-fractie in de Vlaamse Raad laat meteen al weten dat de MAP-normen voor haar niet definitief zijn en dat er nog een hartig woordje zal gepraat worden, en die voorstelling zou het volgende jaar ruimschoots uitkomen.

CVP, Vlaams Blok en SP geven op 30 juni in de Vlaamse Raad groen licht voor de mildering van de effecten van de afschaffing van de opvulregel. Personen die rechtmatige aanspraken konden doen gelden doordat ze voor een bouwperceel reeds een bouwvergunning of een stedenbouwkundig attest hadden gekregen, zullen toch mogen bouwen. Ook bestaat opnieuw de mogelijkheid om bestaande zonevreemde gebouwen bewoonbaar te houden via een beperkte uitbreiding.

4. Beweging in de mediawereld, de cultuur en het onderwijs: VT4, Ka2, BRTN, spelling, Hobu, gemengd onderwijs,...

Het gemengd middelbaar onderwijs moet worden veralgemeend. Dat beslist de Vlaamse regering op 26 januari op voorstel van Luc Van den Bossche. Wat later, op 8 februari, vertelt minister Van den Bossche in de Vlaamse Raad dat hij de toepassing van het algemene principe van het gemengd onderwijs om praktische redenen wil uitstellen tot september 1995. Van den Bossche bevestigt dat in vijf gemeenten (Mechelen, Gent, Houthalen, Willebroek, Sint-Niklaas) pilootprojec-

ten aangaande de spreiding van migrantenleerlingen van start zijn gegaan. Er wordt aan een decretale regeling gewerkt voor ondersteunende maatregelen.

Onderwijsminister Luc Van den Bossche trekt op 18 maart zijn ontwerp inzake de hervorming van het HOBU (hoger niet-universitair onderwijs) ontgoocheld in. De VLD lag dwars en weigerde de noodzakelijke tweederde meerderheid te leveren. Het initiatief bloedt echter niet dood, en onder impuls van Agalev krijgt het ontwerp een nieuwe kans in de commissie onderwijs van de Vlaamse Raad die een indrukwekkende reeks hoorzittingen organiseert met alle betrokkenen en het ontwerp bijschaaft en verfijnt. Uiteindelijk kan bijna iedereen er zich in terugvinden, en op 14 juni geeft de Vlaamse Raad groen licht. Vanaf oktober 1995 treedt het decreet in werking en kan de operatie schaalvergroting geleidelijk een aanvang nemen.

Op 6 mei verkoopt de Belgische voetbalbond de exclusiviteit van het Belgisch competitievoetbal aan de commerciële TV-zender VTM. Het is een zware slag voor de openbare omroep BRTN, die VTM in deze zaak onwettig gedrag verwijt, maar VTM wijst die aantijging resoluut van de hand. Overigens blijft het Vlaamse medialandschap in de mist gehuld wat betreft de komst van nieuwe TV-zenders. Ook op het mediaterrain is het debat over de verankering niet uit de lucht. Hierover grijpt een grondig debat plaats op 1 september in de mediacommissie van de Vlaamse Raad. De CVP-fractie handhaaft er haar verzet tegen de komst van VT4, een initiatief van de Amerikaans-Skandinavische groep SBS, daarin bijgetreden door Cultuurminister Hugo Weckx. Volgens fractieleider Eric Van Rompuy gaat het om een Vlaamse zender, die onder een buitenlandse camouflage onze Vlaamse mediawetgeving wil omzeilen. Weckx, die op dat ogenblik nog geen aanvraag gekregen heeft voor VT4 en ook niet voor een tweede VTM-net, stelt dat indien voor VTM het monopolie wordt doorbroken, gelet op de beperktheid van de Vlaamse reclamemarkt, de eigen Vlaamse productie volledig in het gedrang komt en dus ook de verscheidenheid van de geschreven pers. Daar een openbare omroep zijn opdracht onmogelijk kan vervullen zonder een beroep te doen op een gemengde financiering, noemt hij de idee van samenwerking tussen BRTN, VTM en de geschreven pers en van een verdeling van de reclamegelden één van de mogelijkheden om pers en omroepen maximale kansen te bieden. Krijgt hij zo'n signaal, dan wil Weckx daarop (ook decretaal) inspelen. Besluit van het debat: iedereen wil wel min of meer een verankering van een kwalitatief hoogstaand media-aanbod, maar niemand weet op dit ogenblik precies hoe dat kan werken, en vooral, hoe dat de liberale Europese regelgeving kan doorstaan. Na enige aarzeling krijgt VTM toch toestemming van de Vlaamse regering om een tweede net op te starten (dat wordt Ka2). Verbonden met deze problematiek is het debat rond de toekomst van de openbare omroep BRTN. Er groeit een consensus dat de BRTN aan een grondige hervorming toe is. Minister Weckx engageert zich om tegen Pasen 1995 met een plan uit te pakken om de BRTN om te vormen tot een soepel, autonoom en volgens de mechanismen van een privé-bedrijf gerunde instelling. Of ook de (volgens sommigen falende) top van de BRTN weg moet, daarover bestaat geen eensgezindheid.

Op 24 oktober verwerpt het comité van ministers van de Nederlandse Taalunie, met aan Vlaamse zijde de ministers Hugo Weckx (Cultuur) en Luc Van den Bossche (Onderwijs), de voorstellen van de stilaan berucht geworden Spellingcommissie rond de hervorming van de schrijfwijze van het Nederlands. De ministers hebben verrassend weinig tijd nodig om tot de beslissing te komen dat de voorkeurspelling met c de officiële schrijfwijze wordt, en niet de zogenaamde progressieve spelling met k. De beslissing lokt in de media felle reacties van voor- en tegenstanders uit, maar meestal is men tevreden dat er zeer weinig verandert.

Op 4 november wordt het noodlijdende dagblad Het Volk verkocht aan de Vlaamse Uitgevers Maatschappij. Het bestuur van het AVC had de dag voordien ingestemd met de verkoop. Er wordt een saneringsplan aangekondigd en er zullen ontslagen vallen.

5. De sociaal-economische bedrijvigheid en de verankering

Het thema van de verankering van de Vlaamse economische kernsectoren barst opnieuw in alle hevigheid los, naar aanleiding van de verkoop van de NIM (Nationale Investeringsmaatschappij) door de federale regering. De Vlaamse minister-president maakt bezwaar tegen de verkoop van de NIM-participatie in Distrigas aan de nutsholding Tractebel. Tractebel is immers een dochter van de Generale Maatschappij, die op haar beurt gecontroleerd wordt door de Franse holding Suez. Maar het opzet van Van den Brande om een verankering van Vlaamse financiële groepen rond Distrigas in het leven te roepen, mislukt. Op 27 januari komt de zaak trouwens ter sprake in het Vlaams parlement, waar VU-senator Hugo Schiltz de alarmklok luidt over de privatisering van de NIM. Na deze bittere pil onderneemt Van den Brande pogingen om een soort van informele Vlaamse 'ankerclub' op te richten.

Op voorstel van de Vlaamse regering krijgt op 30 juni de herstructurering van de openbare investeringsmaatschappijen Gimv, Gimvindus, VMH en LRM met de Limburgse reconversie een meerderheid in de Vlaamse Raad. De stemming is een uitloper van de werkzaamheden van de KS-onderzoekscommissie die terzake een aantal aanbevelingen formuleerde.

Begin juni, na het afhaken van de Nederlandse kandidaat-overnemer Damen wordt de situatie van het failliete scheepherstellingsbedrijf Antwerp Shiprepair onhoudbaar. De groep De Schelde handhaaft een bod van 70 miljoen. Op 19 augustus wordt duidelijk dat de pogingen om tot een consortium te komen van het Nederlandse scheepsherstellingsbedrijf De Schelde en een aantal Antwerpse bedrijven om Shiprepair te redden, is mislukt.

Op 10 oktober weigert de Vlaamse regering een staatswaarborg toe te kennen voor de financiering van twee olietankers die op de Boelwerf zouden kunnen gebouwd worden. Hierdoor komt het voortbestaan van de Boelwerf in het gedrang en is de doodstrijd van de werf begonnen. Het reddingsplan van voorzitter André Deleye voor de Boelwerf wordt door de Vlaamse regering verworpen op 10 november. De Boelarbeiders bezetten de werf op 15 november uit protest tegen het nakende faillissement. Wanneer Deleye op 18 november de boeken wil neerleggen, wordt dat door de arbeiders verhinderd. Van den Brande stelt op 23 november een rapporteur aan die acht dagen tijd heeft om een oplossing voor te stellen. Op 30 november volgt dan het onvermijdelijk geworden failliet. De vakbonden zijn woedend en de arbeiders sluiten de werf af voor de curatoren.

6. Vlaamse regering maakt toekomstplannen: 'Vlaanderen-Europa 2002', sociale zekerheid, begroting, septemberverklaring,...

Over het (tussentijds) verslag van de werkgroep 'Sociale Zekerheid 2002' die op vraag van de Vlaamse regering een onderzoek verricht naar de niet-verklaarbare transfers in de sociale zekerheid, wordt op 27 januari gedebatteerd in de Vlaamse Raad. Uit het debat onthoudt men dat de werkgroep nog niet veel echt concrete zaken op papier heeft gezet. VU-minister voor de Staatshervorming Johan Sauwens geeft bijkomende richtlijnen voor het onderzoek. Op 6 juni maakt

Sauwens de eerste resultaten bekend van het onderzoek naar de transfers. Uit dit onderzoek blijkt dat de transfers een structureel karakter hebben, en dat ze zullen blijven vloeien richting Wallonië, welk scenario men ook hanteert inzake de economische ontwikkeling van het zuidelijke landsgedeelte. De studie slaagt er niet in het niet door objectieve factoren te verklaren deel van de geldoverdrachten juist in kaart te brengen. De Vlaamse regering is overigens niet te spreken over het gebrek aan medewerking vanwege de federale overheidsdiensten waardoor heel wat belangwekkend cijfermateriaal niet kon worden geraadpleegd. Maar nog minder tevreden is de Vlaamse regering over het gebrek aan eensgezindheid in de werkgroep van professoren die eigenlijk twee tegengestelde rapporten met aanbevelingen afleveren. Toch lijkt zich een consensus af te tekenen rond de regionalisering van twee takken van de sociale zekerheid, met name de kinderbijslagen en de gezondheidszorg. Van den Brande zal er nader op ingaan in zijn 11 juli-toespraak en in zijn 'septemberverklaring'.

Het plan voor de bouw van service-flats, waardoor oudere mensen kunnen beleggen in de bouw ervan, wordt op 11 februari aan de pers voorgesteld door minister Wivina Demeester. In ruil voor hun belegging krijgen de deelnemers de garantie dat er voor hen een flat ter beschikking zal zijn op het ogenblik dat ze die nodig hebben. Later lanceert de Vlaamse regering een dergelijk nieuw financieringsstelsel voor de bouw van 5.000 service-flats, ook met de bedoeling de Vlaamse begroting wat te ontlasten.

Op 2 maart keurt de Vlaamse regering een plan goed om de deeltijdse arbeid door middel van premies te bevorderen. De formule houdt in dat werknemers die in het kader van een bedrijfsplan deeltijds gaan werken, kunnen rekenen op een extra overheidspremie. In het najaar wordt beslist om de premies ook buiten de bedrijfsplannen toe te kennen, omdat de formule van de bedrijfsplannen weinig succes kende.

Over het bijgewerkte project 'Vlaanderen-Europa 2002' wordt op 19 april in de Vlaamse Raad gedebatteerd. Wat een boeiende gedachtenwisseling had kunnen worden, verzandt in oeverloze beschouwingen. In de nieuwe tekst zijn enkele concretiserende opgenomen. Zo wordt dieper ingegaan op het internationaal optreden van de Vlaamse regering en wordt het belang van het wetenschappelijk onderzoek krachtiger onderstreept. Ook Brussel, de hoofdstad van Vlaanderen, krijgt in een apart hoofdstuk de aandacht die een hoofdstad verdient als multiculturele stad waar Vlaanderen wil bijdragen tot een kwaliteitsvolle leefgemeenschap. De oppositie noemt 'Vlaanderen-Europa 2002' een maat voor niets.

In Ronse zet de Vlaamse minister-president in een 11 juli-toespraak opnieuw zijn confederale opvattingen uiteen, wat in de pers (vooral de Franstalige) opnieuw voor opgewonden commentaren zorgt. Van den Brande zegt ondermeer dat de federale loyaliteit niet van één kant kan blijven komen. Hij laakt daarbij het weglukken van Vlaamse bedrijven naar Wallonië met Europese subsidies. Van den Brande geeft ook de sectoren aan, ondermeer in de sociale zekerheid, die volgens hem in de toekomst nog moeten worden overgedragen aan de deelstaten.

In zijn stilaan tot een traditie uitgegroeide 'septemberverklaring' in het Vlaams parlement, een soort Vlaamse 'State of the Union', lanceert minister-president Van den Brande een oproep tot alle Vlaamse democratische partijen om samen "voorbereidingen te starten voor een dialoog met de Franstaligen over mogelijke verdere stappen in de staathervorming". Hij verwijst daarbij naar de transfers in de sociale zekerheid en het onderzoeksrapport ter zake dat op de tafel ligt van de Vlaamse regering. Van den Brande zegt de onderzoekers te zullen vragen tot

eensgezinde besluiten te komen, een ijdele hoop zoals later zou blijken. De minister-president deelt mee dat de ontwerpbegroting voorziet in 520,7 miljard frank uitgaven en 490,1 miljard inkomsten. Het tekort bedraagt dus 30,6 miljard, of 800 miljoen lager dan de Hoge Raad voor Financiën als norm had vooropgesteld. De werkloosheid in Vlaanderen blijft onrustwekkend hoog met eind augustus 238.615 volledig uitkeringsgerechtigde werklozen, 12.000 meer dan een jaar geleden. De middelen voorzien in de Vlaamse Werkgelegenheidsconferentie - 8,5 miljard voor drie begrotingsjaren - worden in 1995 volledig ter beschikking gesteld. Van den Brande doet ook een opgemerkte oproep tot het federale niveau om te komen tot een aanvaardbare oplossing voor de "resterende gevolgen voor oorlogsslachtoffers en voor de getroffen en van de repressie- en epuratielawetgeving". Tijdens het debat dat op 28 september over deze regeringsverklaring volgt, reageren de socialisten erg lauw op de oproepen van Van den Brande. Men verneemt er later weinig of niets meer van.

'Telenet Vlaanderen' ziet op 26 oktober officieel het levenslicht, wanneer het toekomstproject voor een Vlaamse informatiesnelweg door minister-president Van den Brande aan de pers wordt voorgesteld. Ook in dit dossier is de verankeringsstrategie van Van den Brande een cruciaal gegeven. Hij wil het dichte kabelnetwerk in Vlaanderen uitbouwen tot een interactief breedbandnetwerk waarop allerlei telecommunicatiediensten kunnen worden aangeboden. Telenet Vlaanderen wordt op deze manier een rechtstreekse concurrent van Belgacom. De minister-president meent dat Telenet Vlaanderen tegen 1997 operationeel kan zijn. Hij wil een buitenlandse partner aantrekken met een grote technologische kennis. Voor het project zou 21 tot 34 miljard frank nodig zijn, waarvoor Van den Brande ook rekent op Vlaams kapitaal. Telenet Vlaanderen wordt erg slecht onthaald in de Belgische salons en in PS-kringen, maar Van den Brande laat er geen gras over groeien en zet door.

Op 17 december, na een bespreking die een week duurde, keurt de Vlaamse Raad de begroting voor 1995 goed, zoals ze was aangekondigd door de minister-president in zijn septemberverklaring. De Vlaamse Raad beslist vrijwel unaniem in een motie om bij het Arbitragehof stappen te ondernemen om de vernietiging te vragen van de budgetpost waarin de begroting van de Franse Gemeenschap middelen voorziet voor steun aan de Franstaligen in Voeren en het Vlaams-Brabantse randgebied. De Franstalige partijen reageren als door een horzel gestoken en kaarten het dossier aan op het Overlegcomité. Rond het jaareinde stijgt de communautaire koorts fel en het dossier Voeren duikt op.

7. Diverse gebeurtenissen en evoluties in de Vlaamse samenleving: migranten, amnestie, Vlaamse Beweging...

De Limburgse socialistische volksvertegenwoordiger Eddy Baldewijns wordt op 13 januari tot nieuwe voorzitter van de Vlaamse Raad verkozen. Hij volgt zijn provincie- en partijgenoot Louis Vanvelthoven op, die moest opstappen omdat zijn naam werd genoemd in mogelijk gesjoemel met een intern bevorderingsexamen. En er volgt nog een aflossing van de wacht. Op de valreep van 1994 kondigt Leo Peeters aan dat hij Leona Detiège opvolgt als minister van Tewerkstelling en Sociale Aangelegenheden. Detiège wordt burgemeester van Antwerpen, nadat de coalitiebesprekingen er zeer moeizaam verliepen en er een anti-Vlaams Blok-coalitie was gevormd.

Op 27 januari grijpt in het Vlaams parlement opnieuw een stemming plaats over een gewijzigde versie van een resolutie van het Vlaams Blok inzake de onaf-

hankelijkheid van Vlaanderen. Het bestuur van de Vlaamse Raad is van mening dat dit voorstel onwettelijk is. Een meerderheid (CVP, SP en Agalev) weigert de Blok-resolutie in behandeling te nemen. De VLD onthoudt zich, terwijl Blok en VU het debat hadden willen aangaan.

Het debat over de beleidsbrief 'Migrantenbeleid van de Vlaamse Gemeenschap, een beleid van gelijke kansen', ingediend door Minister Wivina Demeester, grijpt plaats op 26 januari in het Vlaams parlement. Het migrantenbeleid wordt er niet alleen door het Vlaams Blok, maar ook door de VLD frontaal aangevallen. Volgens VLD-woordvoerder Ward Beysen stoot het voorrangsbepaalde beleid voor migranten onze bevolking af. Demeester zegt geschokt te zijn door de uitspraken van Beysen. In een opgemerkt interview op 8 februari in *Gazet van Antwerpen*, zegt Johan Leman, directeur van het federale Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding (CGKR), het op een aantal punten niet eens te zijn met de aanpak van Wivina Demeester die volgens hem te veel leidt tot een scheiding van Vlamingen en niet-Vlamingen.

Minister-president Luc Van den Brande doet op 9 februari een amnestie-oproep tot het federale vlak, om te komen tot algeheel eerherstel, "niet als een eis van Vlaanderen, maar wel als een appèl om de menselijke deugd van vergeten en vergeven ook tot een politieke deugd te maken", om zo tot verzoening te komen. De Vlaamse regering wil meewerken aan de bevrijdingsfeesten in september, waarbij echter alle aspecten van die bevrijding aan bod moeten komen. Een bijwijlen ontroerde VU-senator Hugo Schiltz, die moest slikken en zijn emoties verbijten toen hij het had over het collaboratieverleden van zijn familie, schetste voor een ademloos luisterend Vlaams parlement het amnestievraagstuk dat na 50 jaar nog altijd de passies hoog doet oplaaien. De interpellatie over amnestie is een Vlaams Blok-initiatief, naar aanleiding van de recente koninklijke toespraak voor de bestuurlijke overheden van het land waarin werd gepleit voor verzoening tussen alle burgers. Intussen werkt in de Vlaamse Raad een speciale werkgroep, opgericht op 19 mei, rond het amnestie-vraagstuk, onder impuls van CVP-senator Herman Suykerbuyk. Op de Vlaamse begroting staat in dit verband trouwens een bedrag van 10 miljoen frank ingeschreven. De bedoeling is dat de Vlaamse partijen het eens worden over een systeem van bijstand aan personen of hun familieleden die nog steeds door de repressie worden getroffen en bv. maar een deel van hun pensioen trekken. Aangezien het om bijstand aan personen gaat is dit een Vlaamse materie, maar het betreft uiteraard slechts een minimaal aandeel in de amnestie-problematiek die voor het overige een federale aangelegenheid blijft. Een deel van de Vlaamse Beweging heroriënteert intussen haar amnestie-eis: op 28 september zegt Davidsfondsvoorzitter Lieven Van Gerven in een opgemerkt interview in het VU-weekblad *Wij*: "Ik denk dat het tijd wordt, na vijftig jaar, om onze pogingen hen (de Walen, n.v.d.a.) te overtuigen toch mee te werken aan het verlenen van amnestie, te staken". Hij geeft terzake elke hoop op. "Strikt genomen is Vlaanderen niet bevoegd om amnestie te verlenen. Wel kan Vlaanderen alles in het werk stellen om waar nodig bevoegdheden te omzeilen en desnoods te 'pakken'." Van Gerven gaat nog een stapje verder: "Wel, in het geval van amnestie, en indien nodig ook om zelfstandig te worden, moet het Vlaams parlement durven zeggen: wij doen het toch! De legale weg is immers iets anders dan de democratische weg. Vlaanderen moet zijn zelfstandigheid verwerven langs democratische weg, via het Vlaams parlement desnoods, maar dat hoeft daarom nog geen legale weg te zijn." Deze separatistische uitspraak wordt 's anderendaags in het Vlaams parlement zwaar op de korrel genomen door SP-voorzitter Frank Vandenbroucke (Vlaams Blok-fractie leider Filip Dewinter had Van Gerven geciteerd). Uiterst ongewoon is het communiqué dat het Davidsfonds na-

dien verspreidt en waarin ondermeer de gehechtheid aan de democratische besluitvorming wordt beklemtoond. Nog in verband met amnestie raakt op 23 februari bekend dat de federale Justitieminister Melchior Wathelet het Hof van Cassatie verzoekt het proces van de in 1945 wegens vermeende verklikking geëxecuteerde Irma Laplasse te herzien.

Het stemrecht voor EU-onderdanen bij gemeenteraadsverkiezingen komt op 10 maart in de Vlaamse Raad ter sprake naar aanleiding van een motie, ingediend door VU-kamerlid Etienne Van Vaerenbergh. In de - goedgekeurde - motie wordt de Vlaamse regering opgeroepen erop aan te dringen dat het EU-stemrecht geconditioneerd zou worden, om de Vlamingen in Brussel en het Vlaams-Brabantse randgebied niet verder te laten minoriseren. Op 30 juni keurt de Vlaamse Raad een motie goed waarin ze er bij de Vlaamse regering op aandringt stappen te ondernemen bij de federale regering om het EU-stemrecht aan voorwaarden te onderwerpen. Die voorwaarden zijn: lokale belastingen betalen, de taalwet respecteren, een tijdlang in ons land verblijven, geen uitvoerende functies zoals burgemeester of schepen uitoefenen, en het invoeren van een drempel in gemeenten met hoge concentraties van EU-burgers. De Belgische regering bekomt uiteindelijk begin december op de Europese top in het Duitse Essen een uitzonderingsregel, waarbij in gemeenten waar de EU-kiezers meer dan 20 procent uitmaken van het totale aantal kiezers, het stemrecht kan onthouden worden aan kiezers die minder dan zes jaar in ons land verblijven. De regering moet eventueel dergelijke gemeenten gemotiveerd aanwijzen. De Vlaamse Beweging is verbijsterd en spreekt van een 'dode mus'.

Alle werkaanbiedingen uitgaande van een werkgever in publicaties in Vlaanderen moeten verplicht in het Nederlands worden gesteld. Dat beslist de bevoegde commissie in de Vlaamse Raad op 4 mei op voorstel van VU-fractie leider Paul Van Grembergen, en de hele Vlaamse Raad, behalve de VLD (die daar later grote spijt van heeft) volgt die opstelling. Het betekent een verstrenging van het decreet-Vandezande (het zogenaamde septemberdecreet) dat de taalbetrekkingen regelt tussen werknemers en werkgevers in Vlaanderen. De Franse Gemeenschap zal hiertegen een klacht inspannen bij het Arbitragehof.

Een selectief huisvestingsbeleid gericht op de autochtonen in dure gemeenten kan best, zonder dat dit een schending betekent van het recht op vrije vestiging of de mensenrechten. Dat blijkt ondermeer uit de uiteenzetting van een Nederlandse deskundige inzake volkshuisvesting op een hoorzitting die op 3 mei plaatsheeft in de commissie Ruimtelijke Ordening van de Vlaamse Raad. Die commissie buigt zich over het decreetvoorstel Suykerbuyk-Van Vaerenbergh dat gemeenten de mogelijkheid wil geven aan selectieve contingentering te doen van de inwijking (bedoeld zijn vooral de gemeenten in het randgebied en langsheen de Nederlandse grens).

Op 21 juni organiseert het 'bureau' van de Vlaamse Raad, dat is het dagelijks bestuur, een ongewone persontmoeting met de parlementaire journalisten om geruchten te weerspreken als zou er gesjoemeld zijn met de vernieuwbouw van de Vlaamse Raad. Uit de uiteenzetting blijkt dat de bouwwerken door een aantal tegenslagen grote vertragingen hebben opgelopen, en dat de kostprijs is gestegen van het aanvankelijk geschatte bedrag van 1 miljard tot wellicht 1,7 miljard. De Europese Commissie zou zich vragen stellen bij de toekenning van een onderhandse gunning aan de bouwfirmas Cordeel uit Temse, maar men verneemt daar verder niets meer van.

Tijdens de zomermaanden zit het er bovenarms op in de Vlaamse Beweging. Vooral in de kranten De Standaard en Gazet van Antwerpen wordt in de maand

augustus een nooit eerder meegemaakte pennestrijd geleverd tussen de zogenaamde minimalisten en maximalisten. De pennestrijd is ondermeer een gevolg van een vrije tribune die op 11 juli in De Standaard was verschenen, en waarin de ondervoorzitter van het IJzerbedevaartcomité met een paar gelijkgezinden oproept tot een scheiding in de Vlaamse Beweging tussen wat hij noemt de democraten en de radicale groep rond het Vlaams Blok. De ruzie loopt zeer hoog op. Op 7 augustus blijkt dat de pogingen om het IJzerbedevaartcomité te doen radicaliseren op Vlaams vlak, mislukt zijn. De zogenaamde 'Groep van Gent' binnen het comité, die een week voordien was samengekomen bij de Gentse prof. dr. Michiel De Backere, en die de Vlaamse radicalisering had geëist, moet het onderspit delven. Het vertrouwen in IJzerbedevaartvoorzitter Lionel Vandenberghe wordt bevestigd. Op 12 augustus giet Davidsfondsvoorzitter Lieven Van Gerven olie op het vuur, door in een ophefmakend interview in Gazet van Antwerpen uit te pakken met een zeer gedetailleerd plan voor Vlaamse onafhankelijkheid, waarbij Brussel binnen de zelfstandige staat Vlaanderen een autonome provincie zou worden. Het IJzerbedevaartcomité verwerpt deze stelling. De bedevaart zelf verloopt rustig, al hadden sommigen incidenten voorspeld. Maar het blijft gisten in het comité aan de IJzertoren, en alles wijst erop dat de brokken niet meer te lijmen zijn en dat de breuk finaal zal worden bezegeld. Het separatistische ANZ, de organisator van het jaarlijkse Zangfeest in Antwerpen, maakt zich stilaan op om de radicale voortrekkersrol van het IJzerbedevaartcomité over te nemen.

De Vlaamse regering pakt op 10 november uit met een beleidsnota voor de versterking van het Vlaams karakter van het Vlaams-Brabantse randgebied en van Voeren. Minister-president Van den Brande liet zich bij de uitwerking van de nota inspireren door voorstellen en aanbevelingen van de Vlaamse verenigingen of de plaatselijke mandatarissen. Zo geeft de Vlaamse regering ondermeer de opdracht tot het maken van een wetenschappelijke studie omtrent de Vlaamse verankering van de rand rond Brussel. Een permanente administratieve werkgroep zal het dossier opvolgen en actualiseren.

* * *